

column

MODERNE KLAAGLIEDEREN

De dood, het vertrek naar verre oorden, maar ook de bruiloft waren in de Russische traditie gelegenheden waarbij kromgetrokken oude vrouwtjes klaagliederen aanhieven. Demografen bemoeien zich niet met de rituelen die rond de dood worden opgevoerd, maar ik vind dat klaagliederen veel zeggen over hoe een volk met belangrijke levensgebeurtenissen omgaat. Zo waren Russische begrafenisliederen bedoeld om de overledene op respectvolle wijze naar zijn of haar laatste rustplaats te brengen. De dode zou zich immers op de overlevenden kunnen wreken. Daarom hielden nabestaanden zich strikt aan alle plechtigheden en rites. De oude Russen waren ervan overtuigd dat de ziel van de overledene alles kon horen en zien en de klaagliederen moesten dan ook de man of vrouw in de kist verheerlijken. Iemand het graf in prijzen was dus vooral bedoeld om te zorgen dat iemand ook in zijn graf bleef.

Neem die kennis mee naar het heden en kijk naar hoe wij vandaag de dag iemand vaarwel zeggen. De tradities van de kerk worden door steeds minder mensen gevolgd en wie een begrafenis bijwoont komt steeds vaker in een uitvaartcentrum terecht waar in een strak tijdschema de overledene ook het graf in wordt geprezen. De liederen zijn echter in de loop der jaren onder invloed van de secularisering danig van karakter veranderd. Vroeger was Mieke Telkamp jarenlang de lijststaande van de Nederlandse uitvaarttop-10 met *Waarheen, Waarvoor*; een lied met een sterk religieuze inhoud dat gebaseerd is op het Amerikaanse *Amazing Grace*. De tijd van Telkamp is echter voorbij en wat het tegenwoordig goed doet in Nederland zijn *Time To Say Goodbye* van Andrea Bocelli en Sarah Brightman met daarachter Eric Clapton (*Tears in Heaven*), en Marco Borsato (*Het Water*). Kortom, liederen die weliswaar de overledene niet verheerlijken maar er wel voor zorgen dat – in de Russische traditie – de overledene beseft dat hij echt dood is. Wat mij vooral treft bij het doorvloeien van de begrafenisstop-100 is hoe een uitvaart voor veel Nederlanders een individuele ervaring is geworden waarbij men denkt dat de ziel van de overledene meeluistert naar zijn of haar eigen top-5 van populaire liederen.

Hoe anders is het karakter van de liederen die aan de top staan in Engeland; een land dat bekend staat om 'community singing', tradities, humor en voetbal, en die combinatie zie je ook terug in de begrafenisliederen. *Always Look on the Bright Side of Life* van Monty Python staat ferm op nummer één. Community singing en het lijflied van Liverpool komt terug bij *You'll Never Walk Alone*. Maar wat te denken van de herkenningstune van Match of the Day. Blijkbaar bestaat er veel behoefte bij de Engelsen om hun 'Studio Sport'-tune als eerbetoon aan de overleden sportfan te laten horen. En, zoals gezegd, er komen ook prachtige traditionals aan bod zoals *Abide with Me* en *All Things Bright and Beautiful*. In tegenstelling tot de Nederlandse liederen heeft men bij Engelsen het idee dat men in tijden van droefheid een gemeenschap wil vormen, met een vleugje humor. Eenzelfde mengeling van traditie en pop treft men ook aan in de VS, maar dan met een ander soort humor. Ik ontdekte een begrafenisstop-10 waarin het verlossende lied *Ding, Dong, the Witch is Dead* uit de *Wizard of Oz* prijkte, evenals *Highway to Hell* van AC/DC. "Van je familie moet je het maar hebben", zal de goede ziel in de kist wel denken.

Engelse begrafenisstop-10

1. Always Look on the Bright Side of Life - Monty Python
2. The Lord is My Shepherd (Traditional)
3. Abide with Me (Traditional)
4. Match of the Day (TV-tune)
5. My Way - Frank Sinatra
6. All Things Bright and Beautiful (Traditional)
7. Angels - Robbie Williams
8. Enigma Variations (Nimrod) - Edward Elgar
9. You'll Never Walk Alone - Gerry and the Pacemakers
10. Soul Limbo - Booker T & the MG's (Cricket test match TV-tune)

Harry van Dalen is onderzoeker bij het NIDI en hoogleraar Economie aan de Universiteit van Tilburg.